

CHAQIRUVGA QADAR BOSHLANG‘ICH TAYYORGARLIK FANINI RIVOJLANTIRISHDA HARBIY-VATANPARVARLIK TARBIYASINING AHAMIYATI

Tursunov Shaxzod Ramazonovich

Nizomiy nomidagi O‘zMPU Harbiy ta‘lim fakulteti
Maxsus tayyorgarlik sikl dotsenti, pedagogika
fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Mansurov Sardorbek Sirojiddin o‘g‘li

Harbiy ta‘lim fakulteti 2-bosqich 201-guruh talabasi

Annotatsiya Ushbu maqolada ta‘lim tizimida o‘quvchi-yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda “Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik” fanining o‘rni va ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, yosh avlodda Vatanga sadoqat, fuqarolik mas‘uliyati, intizom, jismoniy va ma‘naviy tayyorgarlikni shakllantirish hamda ularni kelgusida harbiy xizmatga tayyorlash masalalari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Maqolada mavjud muammolar, ularning yechimlari va tizimni takomillashtirish bo‘yicha takliflar bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: harbiy-vatanparvarlik, Vatanga sadoqat, fuqarolik mas‘uliyati, milliy g‘urur, harbiy xizmat, ma‘naviy tarbiya, jismoniy tayyorgarlik, intizom, CHQBT, yoshlar siyosati.

Bugungi globalashuv jarayonida yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida tarbiyalash, ularda Vatanga muhabbat, fuqarolik mas‘uliyati va harbiy xizmatga nisbatan ongli munosabatni shakllantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu jihatdan “Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik” fani yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash bilan bir qatorda, ularning ma‘naviy-axloqiy kamolotini ta‘minlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur fan umumta‘lim maktablari hamda professional ta‘lim muassasalarida o‘quvchilarning harbiy bilim va ko‘nikmalarini shakllantirish, favqulodda vaziyatlarda to‘g‘ri harakat qilishga o‘rgatish, jismoniy va ruhiy tayyorgarligini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, yosh avlodda milliy g‘urur, Vatanga sadoqat va fuqarolik burchi hissini mustahkamlashga qaratilgan muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik fani yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashning dastlabki bosqichi bo‘lib, u o‘quvchilarning nazariy va amaliy bilimlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Fan doirasida harbiy intizom, saf

tayyorgarligi, fuqarolik muhofazasi, birinchi tibbiy yordam ko'rsatish, favqulodda vaziyatlarda harakat qilish kabi yo'nalishlarda bilim va ko'nikmalar beriladi. CHQBT fanining asosiy maqsadi yoshlarni harbiy xizmatga ma'nan, jismonan va psixologik jihatdan tayyorlashdan iboratdir. Shu bilan birga, fan o'quvchilarda Vatanga muhabbat, xalq va davlat oldidagi mas'uliyat hissini shakllantirishga xizmat qiladi. Chunki harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi jamiyat barqarorligi va davlat xavfsizligini ta'minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasida yoshlarning ma'naviy-axloqiy fazilatlarini rivojlantirish muhim o'rin egallaydi. Xususan, jasorat, mardlik, intizom, jamoaviylik, qat'iyatlilik kabi sifatlar yoshlarning ijtimoiy faolligini oshiradi hamda ularni Vatan himoyasiga tayyorlaydi. Shu sababli ta'lim jarayonida nazariy mashg'ulotlar bilan bir qatorda amaliy mashg'ulotlarga ham alohida e'tibor qaratilishi lozim. Bugungi kunda CHQBT tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Multimedia vositalari, virtual simulyatsiyalar, interaktiv mashg'ulotlar va harbiy-sport musobaqalari yoshlarning fanga bo'lgan qiziqishini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, "Fidoiy yoshlar" harbiy-sport musobaqalari, ochiq darslar, davra suhbatlari va harbiy qismlarga ekskursiyalar o'quvchilarda harbiy sohaga nisbatan qiziqishni kuchaytiradi.

Shuningdek, yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda mahalla, oila, ta'lim muassasalari va harbiy qismlar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash muhim ahamiyatga ega. Chunki yoshlar tarbiyasi uzluksiz va tizimli ravishda olib borilgandagina samarali natijaga erishish mumkin bo'ladi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, CHQBT tizimida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, ayrim ta'lim muassasalarida moddiy-texnik bazaning yetarli emasligi, zamonaviy jihoz va uslubiy qo'llanmalar taqchilligi kuzatilmoqda. Bundan tashqari, ayrim hollarda fan nomutaxassis pedagoglar tomonidan o'qitilishi ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Yoshlar orasida harbiy xizmatga nisbatan qiziqishning turlicha ekanligi ham dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish maqsadida CHQBT o'qituvchilarining malakasini oshirish, ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish zarur. Shuningdek, yoshlarni rag'batlantirish tizimini takomillashtirish, harbiy-vatanparvarlik tadbirlarini muntazam tashkil etish va harbiy qismlar bilan hamkorlikni kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatimizda yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash masalasi davlat siyosati darajasiga

ko‘tarilgan bo‘lib, bu borada bir qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. Jumladan, “Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash konsepsiyasi”, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari hamda “O‘zbekiston – 2030” strategiyasida yoshlarni ma’naviy va jismoniy barkamol etib tarbiyalashga oid ustuvor vazifalar belgilangan.

Xulosa qilib aytganda, chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik fani yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash bilan birga, ularda Vatanga sadoqat, fuqarolik mas’uliyati, milliy g‘urur va yuksak ma’naviy fazilatlarni shakllantirishda muhim o‘rin tutadi. Ushbu fan orqali yoshlarning jismoniy, ruhiy va ma’naviy tayyorgarligi mustahkamlanib, ularning harbiy kasblarga bo‘lgan qiziqishi ortadi. Shu sababli CHQBT tizimini zamonaviy talablar asosida rivojlantirish, pedagoglarning kasbiy salohiyatini oshirish hamda innovatsion texnologiyalarni keng qo‘llash orqali yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash samaradorligini yanada oshirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: Adolat, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasi “Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2021.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-5050-son qarori “Yoshlar ma’naviyatini yuksaltirish va ularning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”. – 2021-yil 13-may.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik tizimini takomillashtirish va harbiy-vatanparvarlik ishlarini kuchaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori.
5. “Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik” fani bo‘yicha namunaviy o‘quv dasturi. – Toshkent: Xalq ta’limi vazirligi, 2022.
6. “Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash konsepsiyasi”. – Toshkent, 2018.
7. “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi. – Toshkent, 2023.